

Μάργκαρετ Άτγουντ: Ανάμεσα στην ουτοπία και τη δυστοπία

Η δυστοπία είναι ένας δυσοίωνος κόσμος από τον οποίο οι άνθρωποι επιζητούν πάση θυσία να αποδράσουν. Η ουτοπία είναι ένα σύστημα κανόνων το οποίο μας δείχνει τρόπους για να αλλάξει η πραγματικότητα.

Κατά τη διάρκεια του 19ου και στις αρχές του 20ου αιώνα οι δυστοπίες, που έλκουν την καταγωγή από την αρχαία Ελλάδα, ήταν περιγραφές του παρόντος και έκρυβαν, παρά το ζοφερό τους τοπίο, προτάσεις για πολύ προωθημένες υλικές βελτιώσεις. Μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο αυτό έπαψε να ισχύει και τώρα μας αρέσει να σκεφτόμαστε φανερά τόσο το καλό όσο και το κακό. Όσο για τη σημερινή κρίση, η χειρότερη όψη της είναι η οικολογική απειλή.

Αυτά είπε μεταξύ άλλων χθες το απόγευμα στο Μέγαρο Μουσικής η Καναδή συγγραφέας Μάργκαρετ Άτγουντ κατά τη συνομιλία της με τον Θανάση Λάλα, που ολοκληρώθηκε με βροχή ερωτήσεων από την πλευρά του κοινού.

Γεννημένη το 1939 στην Οττάβα, η Μ. Άτγουντ σπούδασε στο Πανεπιστήμιο του Τορόντο, άλλαξε πολλά επαγγέλματα, έγραψε πάνω από 40 βιβλία κι έχει ασχοληθεί, εκτός από το μυθιστόρημα, με την ποίηση και την κριτική.

Ο φεμινισμός, η υπεράσπιση της καναδικής ταυτότητας και οι οικολογικοί κίνδυνοι που διατρέχει ο πλανήτης είναι τα τρία μεγάλα ζητήματα που έχουν απασχολήσει κατ'επανάληψη την Άτγουντ.

Προκειμένου να γράψει για το πρόβλημα της οικολογίας, η Άτγουντ κατέφυγε στη φόρμα της επιστημονικής φαντασίας. Τα μυθιστορήματά της “Το τέλος του κόσμου” και “Ορυξ και Κρέικ”, που κυκλοφόρησαν φέτος από τις εκδόσεις Ψυχογιός, σε σε μετάφραση της Έφης Τσιρώνη, κινούνται στη σφαίρα της επιστημονικής φαντασίας μολονότι η συγγραφέας αποφεύγει να χρησιμοποιήσει τον όρο επιστημονική φαντασία, προτιμώντας να μιλήσει για μυθιστόρημα εικασιών: για ένα λογοτεχνικό είδος, δηλαδή, που αντί να

καταγίνεται με καθαρώς φανταστικά πράγματα, αναφέρεται σε καταστάσεις οι οποίες είναι πολύ πιθανόν να συμβούν.

"Οι δυστοπίες είναι δικτατορίες που από τη μια μεριά οργανώνουν το χάος και την αναρχία και από την άλλη καταστρέφουν κάθε έννοια κοινωνικής τάξης"

Συνεχίζοντας χθες τον προβληματισμό της για τη σχέση ανάμεσα στην ουτοπία και τη δυστοπία, η Άτγουντ εξήγησε πως οι μορφές της φύσης δεν αλλάζουν από τη μια στιγμή στην άλλη και ότι μεταβάλλονται πράγματι μόνον όταν μεταβάλλονται και οι γενικές συνθήκες. Τα ψάρια μπορούν έτσι, σε μια υπόθεση εργασίας, να αρχίσουν να περπατούν, χωρίς κάτι τέτοιο να σημαίνει πως θέλουν όντως να περπατούν. Το ίδιο συμβαίνει και με τις δυστοπίες που μολονότι δεν έχουν κανένα θετικό στοιχείο, δεν παύουν, υπό μια ορισμένη έννοια, να μας κάνουν να ελπίζουμε και να αισιοδοξούμε.

Οι δυστοπίες είναι δικτατορίες που από τη μια μεριά οργανώνουν το χάος και την αναρχία και από την άλλη καταστρέφουν κάθε έννοια κοινωνικής τάξης. Κι αν οι ουτοπίες δεν ελπίζουν με τον συνηθισμένο τρόπο (δεν ξέρουμε καν αν ελπίζουν), οι δυστοπίες προκαλούν τρόμο και πανικό. Όπως κι αν το σκεφτούμε, οι ουτοπίες και οι δυστοπίες επικοινωνούν: οι μεν εμπεριέχουν στοιχεία των δε, αλλά αν είναι να συζητήσουμε για το μυθιστόρημα της δυστοπίας, θα πρέπει να το πιστέψουμε μόνον όσο πιστεύουμε το μυθιστόρημα γενικά.

Σε ερώτηση για το πώς θα όριζε στις ημέρες μας την έννοια της κρίσης, η Άτγουντ ξεκαθάρισε πως παρά το γεγονός πως ο καθημερινός άνθρωπος δεν γίνεται να ξεχάσει τις τεράστιες δυσκολίες τις οποίες προκαλούν τα οικονομικά προβλήματα, αδυνατώντας να απομακρυνθεί έστω και κατ'ελάχιστον από αυτά, η κρίση έχει διαβαθμίσεις και η μεγαλύτερη κρίση

που αντιμετωπίζουμε τις τελευταίες δεκαετίες είναι η κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει ο πλανήτης.